

I. H. CRIȘAN,
FL. MEDELEȚ

RAPORT PRELIMINAR ASUPRA SĂPĂTURILOR DIN 1978 LA CETATEA DACICĂ DE LA CUGIR [JUDEȚUL ALBA]

În această campanie a fost executată secțiunea B care a străbătut platoul superior aproximativ pe axa N-S căzînd perpendicular pe secțiunea A executată în 1977. Secțiunea B măsoară peste 150 de m. Numerotarea secțiunii s-a făcut de la 0, aproximativ pe zid continuîndu-se spre nord pînă la —7 iar spre sud pînă la metrul 143. În medie secțiunea s-a adîncit pînă la 1,5 m.

În secțiunea B au fost confirmate o serie dintre concluziile rezultate din analiza profilului secțiunii A. S-a constatat astfel, din nou, că platoul superior al „Cetății“ a fost amenajat artificial prin tăierea vîrfului dealului și folosirea materialului stîncos rezultat la terasări. În 1977 se constatare în porțiunea cuprinsă între metrii 20 și 40 ai secțiunii A absența unui stratigrafii complexe care să illustreze toate etapele de locuire. Secțiunea B perpendiculară pe secțiunea A în această zonă a evidențiat un singur nivel antic de locuire excepție făcînd doar două din locuințele dacice suprapuse care confirmă concluziile desprinse din stratigrafia locuinței dacice cercetată în secțiunea A pe platoul central, în spatele valului superior de apărare. Totodată în secțiunea B spre extremitatea sudică a platoului central au fost surprinse urmele unei locuiri vremelnice din feudalismul dezvoltat.

Pe întreaga lungime de peste 150 m a secțiunii B nu s-a putut surprinde nivelul hall-

stattian tîrziu și nici nivelul de locuire aparținînd epocii bronzului, deși izolat au fost descoperite fragmente ceramice aparținînd culturii Wietenberg. În același timp însă, secțiunea B a infirmat una dintre constatările preliminare din anul trecut. Atunci presupuneam că pe centrul platoului superior n-au existat locuințe. Săpăturile din acest an au dovedit însă că întreaga suprafață a platoului superior a fost locuită. Totodată în această secțiune longitudinală s-a constatat absența nivelelor din epoca bronzului și din Hallstattul tîrziu, ceea ce constituie o dovadă că amenajarea platoului superior a avut loc încă în prima fază dacică (cea veche).

Secțiunea B a secționat numeroase locuințe dacice aparținînd nivelului vechi și nivelului dacic nou. Nivelul dacic vechi datează, foarte probabil din sec. III—II î.e.n. iar ultimul nivel, dacic nou din sec. I î.e.n.—I e.n. Începînd aproximativ de la metrul 116 pînă la metrul 130 nivelul dacic nou prezintă urmele unui puternic incendiu confirmînd observațiile făcute în campania precedentă cu privire la sfîrșitul așezării dacice. Un nivel sporadic aparținînd feudalismului, probabil un adăpost pastoral a fost surprins între metrii 117—122, la extremitatea sudică a platoului.

Descrierea profilului secțiunii B

Așa cum am mai spus secțiunea are o lungime totală de 150 m fiind numerotată de la 0 la —7 spre nord. Lățimea ei a fost de 1 m pe întreaga lungime.

Primul nivel îl constituie un humus modern care diferă în grosime, existând porțiuni mai înguste sau mai late. În dreptul metrilor —7, —5 în humusul modern sînt amestecate fragmente ceramice lucrate cu roata sau cu mîna aparținînd perioadei dacice. Tot aici au fost descoperite și cîteva fragmente din epoca bronzului, cultura Wietenberg.

Între metrii —5 și —2 a fost constatată amenajarea stîncii pentru a se creia planul orizontal necesar ridicării zidului. Deosebit de interesantă și de semnificativă este scobirea stîncii în dreptul metrilor —3 și —4 iar în dreptul metrilor —3 și —2 s-a făcut o terasare a ei în contrapantă. Scobirea se adîncește cu 1 metru față de nivelul actual al solului și întreaga amenajare are o lățime de peste 3 m indicînd lățimea zidului ridicat din bolovani mari de rîu uniți cu pămînt. Se pare că au existat adevărați contraforți interiori care alături de contrapantă, în care este tăiată stîncă între metrii —3 și —2 indică modalitatea concretă de împiedicare a zidului.

Fortificarea pe latura de nord se pare că a fost alcătuită numai din puternicul zid de piatră, lipsind valul de pămînt surprins în secțiunea A pe latura de vest.

În dreptul metrilor 2—3 a fost secționată o locuință dacică care pe baza materialului descoperit aparține ultimului nivel dacic, adîncindu-se pînă la 90 cm față de nivelul actual al solului. În porțiunea metrilor 3—6 au fost descoperite patru gropi de stîlpi care aparțin la două locuințe (locuința nr. 12) și locuința nr. 9 situată între 6—11 m.

Locuința nr. 9 aparține nivelului dacic nou și a fost suprapusă de o lentilă densă de fragmente mărunte de stîncă ce se datorează unei amenajări moderne, probabil

din timpul celui de-al doilea război mondial.

În dreptul metrilor 11—16 ne găsim la extremitatea unei locuințe dovedită de îngroșarea stratului de cultură. Același lucru și în dreptul metrilor 17—18. În dreptul metrilor 18—19 se pare că a fost amplasat sondajul executat în 1940 care n-a dat nici un rezultat.

Între metrii 31 și 35 a fost secționată locuința nr. 8, în parte cercetată în campania trecută, care aparține de asemenea dacicului nou adîncindu-se pînă la 80 cm. Între metrii 35 și 38 secțiunea B intersectează secțiunea A. Între metrii 38 și 43 în secțiunea B a fost descoperită o locuință cu un inventar ceramic deosebit de bogat alcătuit din chiupuri, fructiere lucrate cu roata, o strachină adîncă de culoare roșie etc. Tot aici a fost descoperită toarta unui vas de fier. În dreptul metrilor 41—42 s-a descoperit vatra de foc bine feșuită așezată pe un pat făcut din bolovani de rîu. La demonstrarea vetrei s-a constatat că ea suprapune o vatră mai veche dar care aparține tot nivelului dacic nou.

Diferențierea pe profil între dacicul nou și dacicul vechi este ușor de făcut datorită lentilelor de lut galben și stîncă sfărîmată existente, între metrii 40 și 41 s-a descoperit colțul unei locuințe din nivelul dacic vechi din inventarul căreia făcea parte ceramică lucrată cu mîna de culoare neagră, printre care și buza unei străchini invazate. Locuința se adîncește la 1,30 m față de nivelul actual. În dreptul metrilor 45—46 s-a secționat o altă locuință care continuă pînă în dreptul metrilor 48 adîncindu-se 60 cm aparținînd nivelului dacic nou.

În dreptul metrilor 53—55 a existat o groapă modernă ce s-a adîncit pînă la 60 cm. În dreptul metrilor 66—99 au fost surprinse două urme de stîlpi și secționată o altă locuință aparținînd de asemenea nivelului dacic nou ce se adîncește pînă la 65 cm. Între metrii 70 și 71 s-a descoperit o groapă de provizii scobită în stîncă pînă la 1,5 m

adâncime cu diametrul maxim de 1,5 m, diametrul fundului 90 cm și diametrul gurii 60 cm. Între metrii 72 și 73 se află urma unui stîlp.

În dreptul metrilor 74—77 se conturează o altă locuință în care a fost surprins un perete de chirpic prăbușit, locuința adîncindu-se pînă la 60 cm. O altă locuință ce se adîncește tot pînă la 60 cm a fost descoperită pînă în dreptul metrilor 82—84. Începînd cu metrul 85 și pînă la 87 se profilează o locuință de mari dimensiuni, ea se întinde pînă în dreptul metrilor 88 și 93, și a avut două etape distincte departajate prin lentile de lut și micașist care marchează refacerea podinei. Între metrii 95—96 se pare că a fost vatra locuinței din faza dacică veche. Locuința din nivelul dacic vechi se adîncește pînă la 1,30 m. În porțiunea metrilor 97—101 au fost surprinse mai multe gropi de stîlp iar între 104—105 m s-a descoperit o locuință adîncită pînă la 75 cm, aparținînd nivelului dacic nou. O altă locuință, de data aceasta aparținînd nivelului dacic vechi, adîncită pînă la 1,14 m a fost descoperită între m 107 și 111. În dreptul metrului 112 s-a descoperit o groapă de provizii adîncită pînă la 1,30 m. Ea este de formă cilindrică fiind bine păstrată. O altă locuință, căreia pare să-i aparțină groapa precedentă s-a descoperit între metrii 113 și 114 adîncindu-se 1,25 metri față de nivelul actual.

Începînd cu metrul 109 și pînă în dreptul metrului 127 stratigrafia a fost deranjată atît de valul de pămînt cît și de un adăpost pastoral din epoca feudală. Între metrii 122 și 125 s-a săpat o groapă proba-

bil în cel de-al doilea război mondial. Între metrii 115 și 130 stratul dacic constă dintr-un nivel gros de arsură care din loc în loc prezintă urme de stîlpi. Aceasta sugerează existența unei puternice palisade de lemn care a întărit extremitatea de sud a platoului central. Locuirea s-a extins și în afara acestei fortificații după cum o dovedesc adîncirile existente între metrii 132 și 134 și apoi între metrii 136—137 și 140—141 în care au fost descoperite fragmente ceramice dacice.

Concluzii

Secțiunea B permite formularea unor concluzii, evident preliminare ce urmează să fie verificate în campaniile următoare.

Amenajarea terenului pe platoul superior s-a făcut în perioada dacicului vechi. Fortificarea așezării diferă de la o latură la alta. Pe latura de nord se pare că a existat doar zidul de piatră iar pe latura de sud o puternică palisadă de lemn.

Săpăturile din acest an au adus precizări cu privire la tehnica de lucru a zidului. El măsoara aproximativ 3—3,50 m lățime avînd un pat săpat în stîncă și contraforți interiori.

S-a dovedit că întreaga suprafață a platoului superior a fost intens locuită atît în etapa veche (sec. III—II î.e.n.) cît și în cea nouă (sec. I î.e.n.—I e.n.). Masivul nivel de incendiu constatat pe latura de sud se datorează foarte probabil sfîrșitului așezării întimplat în timpul războaielor lui Traian cu Decebal.